

מחשבת קצרה על הדף

הרב יחזקאל הרטמן

SHORT MACHSHAVA ON THE DAF

קידושין כח

עניין: הקורא לחבירו עבד, ממזר ורשע

מהר"ל חידושי אגדות

הקורא לחבירו עבד יהא (כ"ח ע"א). דתניא הקורא בנדוי. כי העבד הוא לחבירו עבד יהא בנדוי ארור שנאמר (בראשית) ממזר סופג את הארבעים. ט' ארור כנען וגו' עבד למו, וארור בו נדוי (שבועות ל"ו) ומאחר שהוא קורא לחבירו כך הוא עצמו יהא בנדוי. והקורא לחבירו ממזר סופג ארבעים, כי הממזר יצירתו באיסור והיצירה הוא בארבעים יום, ומפני שקרא לחבירו ממזר והוא רוצה לפסול יצירתו של חבירו שהוא בארבעים יום סופגין אותו ארבעים, והמלקות עצמו נגד יצירת האדם שהוא בארבעים לייסר את היצירה שנבראת במ' יום שנמצא בו דבר שלא כהוגן, ולכן מייסרין אותו ארבעים כנגד היצירה לנקות היצירה ולזכותו.

רשע יורד עמו לחייו. כי (שם). רשע יורד עמו לחייו. הרשע הוא יורד לחייו

של אדם, כדאמרין (לקמן נ"ט א') עני המהפך בחררה ובא אחר ונטלו נקרא רשע וכו', מפני שהרשע רע לבריות, ובזה נקרא רשע כדאיתא לקמן (מ' א') ולפיכך כאשר קראו רשע כאלו אומר שהוא רשע יורד לחייו של אדם, ובוודאי מותר לרדת לחייו של רשע אחר שהוא יורד לחייו אדם ג"כ, ולפיכך מותר לרדת עמו לחייו. ועוד נראה, כי הרשעים אפילו בחייהם נקראים מתים (ברכות י"ח ב'), נמצא אשר קורא לחבירו רשע כאלו אומר שאין חיות לו, ולכך מותר לרדת עמו לחייו עד שיהא נחשב כמת וראשון עיקר.

ודע כי שלשה דברים זכרו [כאן], הקורא לחבירו עבד, הקורא לחבירו ממזר, הקורא לחבירו רשע. הראשון הוא גנות הגוף מפני שהעבד הוא הגוף נוטה אל החמרי, שכן אמרו שבו לכם פה עם החמור עם הדומה לחמור, והשני שיש פסול בעיקר זריעתו אשר הזרע בא ממדריגה עליונה קדושה פנימית ולכך סופג ארבעים, והשלישי הקורא לחבירו רשע אשר הרשע מדתו סמאל הרשע והבן זה.

רש"י ב"מ עא.

אחרת. להנך הו' עמך טפי: יורד עמו לחייו. רגיל להתקוטט עמו כאילו הכהו וכאילו צא להורגו ואני שמעתי רשאי לירד לתוך אומותו של חבירו ולמעט מזונותיו של חבירו וקשה בעיני שיתירו חכמים לישראל להקס ולגמול רעה ועוד דאמר' בכתובות

מהר"ם שיף ב"מ עא.

ברש"י בד"ה יורד עמו וכו' וקשה בעיני שיתירו חכמים כו'. דאפשר לומר מדה כנגד מדה הוא קראו רשע ואינו צלל וחי אחיך עמך וכו' ובכתובות [פירוש] מכאן ואילך ממעט מזונות בנו ותפוקיו כו' וכן תוספות לא התמיהו רק מניין לו זה אצל לא היאך החירו כו'. ועיין ברש"י פרק החולל ומ"ש שם דאי פירוש רגיל להתקוטט כו' מאי אשמעינן כו' [ב] ולא ידעתי מאי קאמר דכונתו כמה סמיות עיניהם של מלוי ברבית כו'.

זהר משפטים קכב ע"א

דבנין לישנא בישא מרעין נחשין לעלמא. אמר ר' יוסי כל מאן דקרי לחבריה בשמא דלית ביה וגוי ליה אחשם במה דלית ביה דאמר ר' חייה אמר ר' חזקיה כל מאן דקרי לחבריה רשע נחשין ליה לגיהנם [א] [ב] ונחשין ליה לעלמא בר

בן יהודע בבא מציעא עא.

דה ע"ב. יורד עמו לחייו. נ"ל בס"ד, ע"פ מ"ס רז"ל

צפסוק לחייו כערוגת הבושם, מה ערוגה זו יש בה כמה מיני בשמים, כך שם יש מקרא ומשנה ותלמוד הלכות ואגדות, וכן הוא אומר נאוו לחיך בתורים, עמלא הלמים הם מקיס תורה, וידוע המוליא שם רע על חבירו ליקח חבירו ממנו זכויותיו, ולז"א יורד עמו עד לחייו, ר"ל יקח גם תורה ומשנה ותלמוד אשר בלחייו :